

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت

د سولې لار نقشه نقشه راه صلح

ایا به حیث یک جامعه برای ۴۲ سال، ما از بنیادی ترین حق یک جامعه که حق صلح و ثبات است، محروم نمائده ایم؟ هر کس آمده اینجا، سلاح خود را استعمال کرده، از طریق طرح های خود و راه های دیگر.

ختم خشونت ۴۲ ساله، بصورت اصلی هدف ماست، نه صلحی که باز مقدمه یک جنگ دیگر شود. صلح بایدار از این خاطر که ما بتوانیم یک دیگر را قبول کنیم.

دوکتور محمد اشرف غني

۱۴۰۰ ل

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت

د سولې لار نقشه نقشه راه صلح

متن کامل سخنرانی محمد اشرف غنی رئیس جمهوری
اسلامی افغانستان در برنامه چارچوب برای نقشه راه صلح

۱۸ حمل ۱۴۰۰

قصر چهار چنار

د سولې لار نقشه | نقشه راه صلح

متن کامل سخنرانی محمد اشرف غنی رئیس جمهوری اسلامی
افغانستان در برنامه چارچوب برای نقشه راه صلح

ناشر: د چارو ادارې د فرهنگي او ټولنيزو چارو رياست

د خپرېدو نېټه: ۱۴۰۰ ل

چاپ شمېر: ۵۰۰۰ ټوکه

د خپرېدو ځای: کابل افغانستان

ډیزاین: سپین سهار

متن کامل سخنرانی
محمد اشرف غنی
رئیس جمهوری اسلامی افغانستان در برنامه
چارچوب برای نقشه راه صلح

۱۸ حمل ۱۴۰۰

قصر چهار چنار

دا رساله د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د جمهور رئیس محمد اشرف غني د سولې د لارنقشې په اړه له هغې وينا څخه ترتيب شوې ده، چې د ۱۴۰۰ ال کال د وري مياشتې پر ۱۸مه نېټه يې د ارگ په چهار چنار ماني کې وړاندې کړه.

په دې رساله کې د يو خپلواک، ولسواک، متحد، بې پرې او متصل افغانستان درلودلو شرايط او پړاوونه وړاندیز شوي دي.

د هېواد جمهور رئیس د دې رسالې له لارې د سولې په ملي پروسه کې مطلوب حالت ته د رسېدو په موخه، د سياسي هوکړې، د سولې حکومت، د سولې جوړونې، دولت جوړونې او بازار جوړونې په هکله د افغانستان اسلامي جمهوري دولت ليدلوری او ژمنتيا بيان کړې ده.

بسم الله الرحمن الرحيم

د افغانستان لومړۍ مېرمنې، ډېر دروند ورور د جمهوري
رياست اول معاون جناب صالح صاحب، ډېر گران ورور
جناب استاد دانش، د کابينې محترمو غړو، محترمو خویندو،
د مدني ټولني غړو، علمای کرامو، استادانو او وطنوالو، تر
ټولو دمخه د بشريت د ستر پېشوا تحفه در وړاندي کوم.

السلام عليكم و رحمة الله و بركاته!

ښه راغلاست! مننه کوم چې نن مو دلته تشریف راوړ چې
هم د ولسمشر او هم د يو افغان په حيث درسره وغږېږم. زما

د ژوند لوی افتخار دا دی چې افغان یم، په دې خاوره سر ورکوم، خو چا ته نه تسلیمېږم؛ اما جرئت باید با تدبیر همسان باشد، از این جهت است که امروز ما در یک ماحول جدید هستیم.

ماحول جدید ما چیست؟

یک فرصت عظیم برای صلح عادلانه و پایدار ایجاد شده است، برای بار اول است که در چهل و دو سال گذشته امکان این وجود دارد که انشاءالله تعالی افغانستان از جنگ دوامدار به صلح پایدار و عادلانه برسد. این فرصت تاریخی یک دریچه است، دروازه و شاهراه نیست، تنها یک دریچه است. در تاریخ این طور دریچه‌ها به ندرت ایجاد می‌شود و از این جهت لازم است که ملت و دولت افغانستان با تمام تدبیر و تمرکز این دریچه را وسیع‌تر بسازند تا بتوانیم این وضعیت ایجاد شده را به فرصتی برای ختم محرومیت‌ها و قربانی‌های ما مبدل سازیم.

در قدم اول می‌خواهم از جناب صالح صاحب، استاد دانش و تمام اعضای کابینه تشکری کنم بار اول است که یک تیم منسجم، هم‌نظر و متحد در ارگ ریاست جمهوری ایجاد شده است و از تمام ادارات دولتی که اجراءات شان را انجام می‌دهند. نکاتی را که من خدمت‌تان ذکر می‌نمایم، نکات مشترک است، اما در مرحله‌ی نهایی نیست، چون در حالت متحول ما باید بتوانیم، اول یک چارچوب را ایجاد نموده و به اساس آن چارچوب، تعمیر را تکمیل کنیم.

نکته دوم این است که من از اداره رئیس جمهور بایدن ابراز تشکر می‌کنم. از روزیکه آقای بایدن رئیس جمهور امریکا برگزیده شده است، به اندازه‌ای که در سیاست خارجی تمرکز شان بالای افغانستان بوده، در هیچ موضوع دیگر این تمرکز را نداشته است. تغییر جهت و تمرکز از جنگ به دیپلوماسی و استفاده از قوت ایالات متحده امریکا برای ایجاد یک اجماع بین المللی یک اقدام بی سابقه است که

ما از این رویکرد استقبال می‌کنیم. اما واضح است که هیچ طرحی از بیرون به تنهایی کافی نیست، هر بحثی که می‌شنوید، بحث‌های مقدماتی است، باید با دولت و ملت افغانستان نهایی شود، اما این فرصت، یک فرصت بی‌سابقه است.

درېم، د خپل خارجي سياست له لومړۍ حلقې چې زموږ لېرې او نږدې ګاونډيان دي او دويمې حلقې څخه چې اسلامي نړۍ ده او درييمې حلقې څخه چې اروپا او آسيا (Euroasia) ده، مننه کوم.

ما در یک بحث نهایت مهم و سازنده با این سه حلقه سیاست خارجی خود در حال مذاکره هستیم. از کنفرانس قلب آسیا-پروسه استانبول که اتمر صاحب (وزیر امور خارجه)، میرویس ناب صاحب (معین سیاسی وزارت امور خارجه) و همکاران‌شان زحمت بسیار زیاد را متقبل شده اند، ابراز

امتنان می‌کنم. این یک فرصت عظیم بود که ما بتوانیم پیش از اجلاس ترکیه، همسویی و هم‌جهتی ایجاد کنیم. منطقه به اجماع رسیده‌اند که بدون یک افغانستان با ثبات، آزاد و مستقل تحول بنیادی آسیا از یک مفکوره جغرافیایی به یک اقتصاد سیاسی براعظمی، امکان‌پذیر نیست. در شش سال گذشته ما توانستیم که یک اجماع منطقی را در مورد نقش کلیدی مثبت افغانستان ایجاد کنیم.

بله برخه دا ده چې له ملگرو ملتونو څخه زه مننه کوم. شما خبر دارید که از کارهای موسسات ملل متحد من راضی نبوده‌ام، منابع ضایع می‌شد، هماهنگی نبود، اما فضل خدا امسال از برکت معاون صاحب اول، یک هماهنگی بسیار واضح ایجاد شده است، که این یک نکته مثبت است. معاون صاحب! به شما تبریک می‌گوییم.

اما نقش ملل متحد در ایجاد صلح در افغانستان بدیل ندارد.

بنا بر این انتخاب آقای جان آرنولد را علاوه بر انتخاب سفیر دیپورا لاینس خوش آمدید می‌گوییم و ضرورت واضح است که بالاخره صلح پایدار و عادلانه‌ای که در افغانستان می‌آید، ضمانت شورای امنیت ملل متحد و تمام اعضای جامعه جهانی را داشته باشد. این نکته‌ای است که باید به صورت اساسی ذکر کنیم.

ما در میان یک گفتمان ملی هستیم. من از بحث‌های بسیار سودمند، مهم و ارزشمند علما، زنان، جوانان افغانستان، جامعه مدنی، شورای ملی و مخصوصاً شورای عالی مصالحه ابراز امتنان می‌کنم. از تمام نهادها، از جناب نادری صاحب (وزیر دولت در امور صلح و عضو هیأت مذاکره کننده) و همکاران تان در وزارت دولت در امور صلح تشکری می‌کنم. ما در یک گفتمان ملی هستیم، قوت مردم‌سالاری را در گفتمان می‌بینیم. چون تنها از راه یک گفتمان آزاد و

سازنده، ما به یک اجماع ضروری می‌رسیم. اجماع کلی در شرایط قرن بیست و یک غیر ممکن است، اما یک اجماع ضروری که بتواند جهت را تعیین کند، نهایت ضروری است و این از راه بحث آزاد صورت می‌گیرد و بالاخره جای این گفتمان، لویه جرگه تاریخی افغانستان است.

بې له لويې جرگې څخه موږ خپل جهت نشو ټاکلی او زما آرزو دا ده چې له اولې مرحلې څخه وروسته ان شاءالله و تعالی سياسي موافقې ته چې ورسېدو، بيا که غواړي ۵۰۰ ، ۱۰۰۰ او که ۱۵۰۰ طالبان دې راشي او د افغانستان ولس سره دې د لويې جرگې په ۵۲ کمېټو کې کېږي، چې څوک چا ته قناعت ورکوي. دا د جرگو وطن دی. په يوه لويه جرگه کې کېناستل له لسو کلونو جنگ څخه ډېره گټه لري.

نکته کلیدی مشروعیت است، یادتان است که فشار نهایت

زیاد بین المللی وجود داشت که ما انتخابات ریاست جمهوری را انجام ندهیم. اما اگر آن انتخابات را ما انجام نمی‌دادیم، امروز ما پیش‌تان چه حیثیت می‌داشتیم؟ اگر تمدید در پست‌های کلیدی دولت از راه این می‌شد که دوام کرسی خود را می‌خواهیم، عوض این که به مردم مراجعت کنیم، مشروعیت ما چه می‌بود؟

دلته باید د دوو ټکو فرق وشي: یوه اصولي قرباني ده. په دې معنی که د وطن خیر وغواړي او سوله په دې راځي چې دا منتخب حکومت خپله دوره پای ته و نه رسوي، نو موږ حاضر یوو چې دغه اقدام وکړو. نه یوازې حاضر یوو، بلکې موږ دې ته هم حاضر یوو چې ټاکنو ته ونه درېږو، پوهېږو چې له موږ ډارېږي چې خلک به رایه راکړي. سمه ده. موږ ته د نظام دوام مهم دی، نه د ځان دوام.

دوم، هیچ کس این فکر را نکند که زعامت افغانستان یعنی

معاون صاحب اول رئیس جمهور، معاون صاحب دوم رئیس جمهور، رئیس جمهور منتخب تان، استعفا می کنند یا تن به یک معاهده ننگین می دهند. انتخابات را پیش بیاورید، به زودترین فرصت که به صورت مشروع به اساس اراده مردم، ما اقتدار ملی را تحویل می دهیم، اما نکته کلیدی باید واضح باشد.

قوای دفاعی و امنیتی افغانستان به قیمت خون خود، جمهوریت را حفظ کرده اند. من دیشب افتخار این را داشتم که با منسویین پولیس دیدار کنم. او دپره مننه حیات صاحب (د کورنیو چارو وزارت سرپرست) له تاسې او ستاسې له توجه څخه.

دست قطع، پای مجروح، کمر شکسته، هر کدامشان می گفت، پس می روم. پس می روم و این وظیفه مقدس خود را انجام می دهیم. پوښتنه مې ترې وکړه چې څه

غواړئ؟ ویل یې بېرته مې ولېږه، همدومره چې جوړ شوم،
بېرته مې ولېږه!

تمام مردم دنیا باید بفهمند که قوای قهرمان دفاعی و امنیتی ما در میدان جنگ شکست نخورده است و این یک اردو و یک نظام شکست خورده نیست که به ننوات و به عذر برود. صلح را ما از دل و جان، از نگاه تفکر و از نگاه تعهد خود عملی می‌کنیم، اما قربانی‌های قوای امنیتی و دفاعی ما قطعاً به هدر نخواهد رفت.

نکته‌ای که اکثراً ذکر نمی‌شود و ضرورت واضح است که ذکر شود این است که ما از تمام کارمندان ملکی و اداره ملکی خود واقعاً ابراز تشکر می‌کنم.

نادری صاحب! از شما به نمایندگی از همه و از تمام وزیر

صاحبان تشکری می‌کنم. آیا تحت این شرایط، غیر افغانها کسی جرأت می‌داشت که بند کمال خان را تکمیل کند؟ کارکنان صحتی ما، مجروح صاحب (سرپرست وزارت صحت عامه)، در صف اول قرار دارند. بدون امکانات لازمه، خودشان قربانی دادند، کرونا را شکست دادند. اما تعهد خود را به این مملکت ثابت کردند. آن کارگرهای ما که سرک‌ها را می‌سازند، تعمیرها را می‌سازند، یک نکته را ما ثابت کردیم که جنگ مانع اعمار و توسعه و تمرکز ما در مورد حکومتداری نمی‌شود. امروز ۵۸ فیصد کارکنان خدمات ملکی افغانستان عمرشان از چهل سالگی پائین است و ۳۰ فیصد کارکنان این اداره را خانم‌ها تشکیل می‌دهند. من افتخار دارم که تصویر شش سال گذشته تا امروز به صورت بنیادی فرق دارد. اداره هم جوان شده و هم زن افغانستان در آن سهم‌گیر است و خوشبختانه هم زن و هم جوان افغان از خود نمایندگی کرده می‌تواند.

اوس وخت د دې نه دی چې څوک موږ ته طرحې ولیکي

او ووايي، چې دا بیانات ولوله چې په ده به ښه ولگېږي او په هغه نه.

آزاد افغانستان کې آزاد ځوان او آزاده مېرمنه خپل حق او حقوق لري او علمای کرامو څخه زه خاصه مننه کوم.

می خواهم از وزارت محترم ارشاد، حج و اوقاف، تمام معین صاحبان و تمام علمای کرام ما تشکری کنم اینکه، منطق تان در جهان اسلام به اندازهی قوی بود که امروز اکثریت مطلق بزرگترین علمای دین ما این جنگ را نامشروع خواندند.

این جهاد نیست، این یک جنگ سیاسی است و این از برکت زحمات علمای ما بود و همچنین علمای ما در هیأت مذاکره در پهلوی زنان ما نهایت خوب درخشیدند و واقعاً این نشان دهنده چیست؟ نشان دهنده قوت، وحدت فکری و ملی ماست. از لویه جرگه صلح از صمیم قلب تشکر

می‌کنم.

ستاسی به یاد وی، زه او معاون صاحبان چپ لارو، ومو ویل، چپ د لویی جرگی قطعنامه زمور تگلاره ده او هغه تگلاره پر حای ده.

حدود لویه جرگه را غیر از خود لویه جرگه کس دیگر تغییر داده نمی‌تواند و بنا بر این باید بفهمیم که ارزش‌ها را لویه جرگه تعیین کرد. در این بخش می‌خواهم از تیم مذاکره کننده ابراز امتنان کنم که به قوت تمام از ارزش‌های جامعه افغانستان نمایندگی صورت گرفته است.

چند پیام را به صورت واضح مطرح می‌نمایم که قابل درک باشد:

یک؛ استفاده از هر فرصت برای ایجاد صلح، وجیبه ملی ماست. بنا بر این ما برای رفتن به نشست ترکیه و بحث بسیار

سازنده با ایالات متحده امریکا آمادگی کامل داریم و هفته آینده داکتر صاحب خلیلزاد و همکارانش پس می آیند. بناءً بحث ما یک بحث پراکنده نیست، یک بحث نهایت منظم است.

دوم؛ وجیهه ملی ما (قانون اساسی افغانستان) است و در قانون اساسی صلاحیت‌های رئیس جمهور به صورت واضح تعیین شده است. اول، مراقبت از اجرای قانون اساسی؛ خارج از قانون اساسی، دولت افغانستان وجود ندارد. به معنی که ما بصورت روزانه این را تعبیر می‌کنیم. اگر قانون اساسی وجود نداشته باشد، ما خود را چه کسی گفته می‌توانیم، شما خود را چه کسی گفته می‌توانید، شورای ملی خود را چه کسی گفته می‌تواند، اعلان حرب و متارکه به تائید شورای ملی و اتخاذ تصامیم لازم در حالت دفاع از تمامیت ارضی، حفظ استقلال و سایر تصامیم لازم در قانون اساسی ذکر شده است.

اگر ذره شک داشته باشیم که استقلال افغانستان در خطر است، به قیمت خون خود ایستادگی می‌کنیم. اما عرض نخست ما این است که منبع مشروعیت باید واضح باشد. بنا بر این طرح‌های که می‌برایید و قانون اساسی را یکطرف می‌گذارد، این طرح‌ها با ارزش‌های جمهوریت تطابق ندارد. هر کس که فکر می‌کند از افغانستان نمایندگی کرده می‌تواند، پرسان‌شان کنید، در روز آخر امضای چه کسی نیاز است که در قانون معنی‌دار باشد، از وزیر صاحب عدلیه پرسان کنید!

نکته کلیدی اینست که قانون اساسی وثیقه ملی ماست تا روزی که انتخابات انجام می‌شود و در مورد تعدیل قانون اساسی به نتیجه می‌رسیم، در چارچوب قانون اساسی کردار و گفتار ما تعیین می‌شود.

له دي بغیر خبره نه جوړېږي.

انتخابات منبع مشروعیت است. خدمت‌تان پیش‌تر عرض

کردم، در شرایط بسیار دشوار به نتیجه رسیدیم که انتخابات ضروریست، غیر از آن، مشروعیت مورد سوال قرار می‌گیرد. هر کسی که در رأس زعامت افغانستان قرار داشته باشد، منبع مشروعیت‌اش باید اراده آزاد زن و مرد افغان باشد. در غیر آن مساوات هر افغان با افغان دیگر زیر سوال می‌رود. در چارچوب جمهوریت بحث داریم، گفتمان داریم، شکایت داریم، گله داریم، اما در عین حال نتیجه داریم. همه ما خود را در چارچوب جمهوریت می‌بینیم و این را فراموش نکنید که این مملکت، مملکت اسلامی است، نام ما جمهوری اسلامی افغانستان است، نه تنها جمهوری افغانستان بلکه ارزش‌های ما ارزش‌های اسلامی است. (از گهواره تا گور دانش بجو).

گفتمان ملی ایجاد شده و حالا من می‌خواهم به این گفتمان توجه‌تان را جلب کنم. کل طرح ما در یک صفحه است. چرا؟ طرحی که قابل تشریح نباشد و قابل پیمایش

نباشد، طرح نیست. پنجاه صفحه بی‌مورد را چه کار دارید؟ چرا پل؟ فعلاً در کجا قرار داریم (رئیس جمهور نقطه‌ی را در روی مانیتور نشان می‌دهد) و می‌گویید: در این جا همه چیز جنگ شده و می‌خواهم ابراز همدردی مرا به خواهران و برادران ما که روزانه ترور می‌شوند، جامعه مدنی، واکسیناتوران ما، قاضیان ما، خارنوالان ما، اداره‌ی ملکی ما، بخش امنیتی ما، جوانان ما و تمام نهادهای ما برسانید. این جنگ، جنگ نامحدود است.

خواهران و برادران!

این جنگ، یک جنگ بی‌اصول است.

در طول جنگ‌های تاریخ ما، زنان افغانستان مصئون بوده‌اند، همیشه یک اصول موجود بوده. جنگجو با جنگجوی دیگر جنگ می‌کرد. اما جنگ کنونی، جنگ نامحدود است و روز به روز بدتر می‌شود.

اینطرف چیست؟ (جمهوریت) یک صلح عادلانه و پایدار.

صلح عادلانه از جهتی که اکثریت پیمان‌های صلح دنیا عادلانه نبودند، ثبات را بر عدالت ترجیح داده‌اند. نقش ملل متحد از جهت این نیست که دنیا را عادل بسازد، این است که ثبات را به دنیا بیاورد. بنا بر این، ضرورت عادلانه نهایت مهم است که بتوانیم از ارزش‌ها نمایندگی کنیم، از نهادها نمایندگی کنیم و از نسل‌های آینده نمایندگی کنیم.

مسئولیت ما و شما تنها از نسل‌های زنده نیست. اکثریت چهار نسل ما آسیب دیده هستند یا نیستند؟ از نگاه روحی مشکلاتی را دیده‌اند که در روی زمین کسی نه دیده است. آیا به حیث یک جامعه برای ۴۲ سال، ما از بنیادی‌ترین حق یک جامعه که حق صلح و ثبات است، محروم مانده‌ایم؟ هر کس آمده اینجا، سلاح خود را استعمال کرده، از طریق طرح‌های خود و راه‌های دیگر.

ختم خشونت ۴۲ساله، بصورت اصلی هدف ماست، نه

صلحی که باز مقدمه یک جنگ دیگر شود. صلح پایدار از این خاطر که ما بتوانیم یک دیگر را قبول کنیم. اگر صلح پایدار نباشد. در مابین چیست خواهان و برادران! در مابین یا دریای هلمند هست یا دریای آمو، یا دریای کابل، در قسمتی که پنجشیر همایش یکجا می‌شود، دریای خروشان است.

چرا تصویر دریای خروشان را برایتان می‌دهم، به خاطریکه در دریای خروشان پل ساختن نهایت دقت می‌خواهد. اگر در زمان خشک‌سالی ببینید، خیال می‌کنید که هیچ‌گپ نیست، اما در زمان طغیان دریا که دریا را ببینید، هریرود و اطراف هرات را ببینید و هریرود نرم، وقتی طغیان می‌کند به چه حالت می‌رسد؟

دوم: عمق پل‌ها را نمی‌فهمیم، ارتباط پل‌ها با همدیگر را نمی‌فهمیم. من از این جهت این تصویر را نشان دادم، هر

کسی که همراه ما شریک صلح می‌شود باید همکار ما باشد، در تشخیص خطرات، فرصت‌ها و ایجاد طُرقی که خطر مدیریت شود و به فرصت بدل شود.

بنا بر این، سه پل را از پیش‌اش تیر شدن کار دارد. سه بخش پل. این را مستقل نمی‌بینم، اما هر کدام آن یک پل است، اما پیش از اینکه پیش برویم، هدف ما چیست؟ یک افغانستان مستقل، مردم‌سالار، متحد، اسلامی، بیطرف و مرتبط.

پس تکرار می‌کنم.

اول: یک افغانستان مستقل؛ امروز استقلال ما در خطر مداخله دائمی یک تعداد نهادها و یک تعداد کشورها قرار دارد. بنا بر این پس می‌آییم در باره این موضوع ضروریست که بتوانیم برای آینده استقلال خود ضمانت داشته باشیم. ضمانت ملی داریم، ضمانت ملی این است که اردوی ما،

پولیس ما، مردم ما و امنیت ملی ما به صورت دوامدار قربانی می دهند. اما ضمانت بین المللی به کار است که ما به میدان جنگ منطقوی بدل نشویم.

دوم: مردم سالاری؛ تا مردم افغانستان تصمیم نگیرند ثبات دوامدار نمی آید. الفینستون تنها مؤرخ بود که در ۱۸۱۵ زمانی که پشاور پایتخت زمستانی افغانستان بود، در آن وقت (قرن ۱۹) بهترین کتاب را در رابطه به افغانستان نوشت. گفت "افغانستان به دو طریق اداره می شود، یا با دیکتاتوری مطلق یا با مردم سالاری مطلق". دیکتاتوری مطلق را تجربه کردیم، آیا نتیجه داد؟

به حیث یک کسی که تا هنوز سرنوشت کاکای خود را نمی فهمد و قریه اش اولین قریه ای بود که توسط حفیظ الله امین بمباران شد. اینجا ضرورت واضح است که

مردم سالاری به حیث یک اصل ما است. اینکه چطور انجام داده می‌شود، نقطه دومی است، اما اصل مردم سالاری جز هدف مطلوب ما بصورت دوام‌دار است.

سوم: وحدت ملی ماست. وحدت ملی ما شعار نیست، وحدت ملی ما رشته‌های عمیقی است که این مملکت را پیوند می‌دهد. در بدترین روزها که از جنوب افغانستان به شمال عبور کردن از هفت خوان رستم تیر شدن بود، یک روز شعار جدایی را کسی در این مملکت بالا کرد؟ من همیشه خارجی‌ها را می‌گفتم ولی گپ مرا نمی‌فهمیدند. مجادله سر کابل، نشان دهنده نفاق ملی نبود، نشان دهنده این بود که تمام مردم افغانستان می‌خواستند، دولت مرکزی را به شکل مساوات و مشارکت همه ایجاد کنند و وحدت ملی ما باید در نتیجه صلح قوی‌تر شود، نه اینکه خدای نکرده ضعیف‌تر شود.

بخش دیگر این واضح است، قانون اساسی ما، جناب استاد دانش هم متخصص قانون است، هم در تسوید قانون اساسی نقش داشته و هم در تمام مدت شش سال بخش عدلی و قضایی افغانستان را در چارچوب قوهٔ اجرائیه در هماهنگی با قوه مقننه و قوهٔ قضائیه رهبری کرده است. جناب استاد! آیا از قانون اساسی ما کرده نقش اسلام در کدام قانون اساسی دیگر در منطقه برجسته است و نظیر دارد؟ ندارد!

علمای درجه اول دین در این مورد کتاب نوشته کرده اند. حرف در باره هویت اسلامی ما نیست، حرف بالای این است که قدرت را چطور مدیریت می‌کنیم، اقتدار سیاسی را چطور مدیریت می‌کنیم. بحث بحث سیاسی است و باید راه حل سیاسی داشته باشد، این را به بحث مذهبی بدل کردن کاری نامناسب است. باز هم افتخار این ملت است که محور اعتماد متقابل، مذاهب است.

روابط شيعه و سنی در افغانستان بی نظیر است. بنا بر این حفظ این، برای وحدت ملی و مشارکت همه ما، یک نقطه ضروری است.

نکته بعدی، فرصت این آمده، خواهران و برادران که افغانستان بی طرف باشد، بی طرفی مثبت. ما نمی خواهیم در جنگ های دیگران و جدال های دیگران میدان مبارزه باشیم.

(۴۲) سال بربادی؛ برای ما این حق را داده است که چهار صد سال آینده را در آرامی زندگی کنیم و این وظیفه ماست.

معنای بی طرفی عدم روابط نیست، افغانستان غیر از قرن ۱۹ که به انزوا رفت، چهار راه منطقه بود، دوره درخشان (۲۵۰۰) سال گذشته را ببینید، این منطقه چهار راه بوده، محور فکر بوده، محور تمدن ها بوده، تمدن ها آمدند، بالاخره دین

مبین اسلام همه را به خود جمع کرد، ما را یک هویت کامل داد و وقتی جنجال داشته باشیم به همان هویت پناه می‌بریم. جنگ اول افغان انگلیس را ببینیم، جنگ دوم را ببینیم. حملات کشورهای همسایه بالای هرات را ببینیم، در هرات مردم کل شان کفن پوشیدند، اما تن ندادند. از این جهت ضرور است که نوع مناسبات ما تعریف شود و مخصوصاً کشورهایی که به حرکات و جریانات شورشی پناه می‌دهند، باید با تعهد واضح برآیند که پناهدهی ختم شود.

ما در کشورهای دیگر مداخله نکردیم، تمام تصمیم ما در بدترین حالات این بود که نهادهای شورشی و تروریستی را پناه نداده‌ایم و حمایت نکرده‌ایم، چون جزء اصول قانون اساسی و روابط بین المللی ما نبوده است.

خواهران و برادران!

با ایجاد صلح عادلانه و پایدار، من برایتان اطمینان داده

می توانم که ده‌ها میلیارد احتمال بسیار زیاد دارد که صدها میلیارد دالر سرمایه‌گذاری بالای افغانستان صورت خواهد گرفت و این به یک قلب متحرک آسیا همانطور که از نگاه جغرافیایی قرار داریم، از نگاه اقتصادی بدل خواهد شد. آسانترین راه رسیدن آسیای جنوبی، آسیای مرکزی و آسیای غربی کشور ماست. تنها لیتیم تان یک تریلیون دالر می‌ارزد، تنها طلای چند معدن تان دو میلیارد دالر می‌ارزد. از فقر خود را بکشید، چرا تمام روز پشت کمک‌های خارجی می‌دویم، در حالیکه اتصال منطقوی کلیدش اینجا هست.

بعد از دو صد سال، آسیا متحرک‌ترین اقتصاد دنیا شده است. در پهلوی چین هم قرار داریم، در پهلوی هند هم، در پهلوی آسیای مرکزی و در پهلوی امارات و خلیج ان شاء الله ایران هم روابط اش با دنیا تغییر کند، یک کشور عظیم

و یک اقتصاد عظیم است تا روسیه. از این جهت ضرورت به این است که افغانستان متصل باشد، این پروژه‌های بزرگی که شروع شده نتیجه می‌دهد. قسمت زیادی از این‌ها، از روابط شخصی ما ایجاد شده است.

به این معنا که ما به منطق خود دنیا را قناعت دادیم، یعنی فکر می‌کنید آن خطری که رئیس جمهور ترکمنستان قبول کرد که تاپی به افغانستان بیاید، کسی دیگری قبول می‌کرد؟ یا آن خطری که رئیس جمهور اوزبیکستان و فعلاً تاجیکستان و پشت سرشان قزاقستان، آذربایجان قبول کردند، اینها هستند که افغانستان را امروز به حیث ششمین کشور آسیای مرکزی یاد می‌نمایند. ایران تنها کشور است که به ما خط آهن داده است. ایران به کسی دیگر خط آهن داده بودند؟ چاه‌بهار، باکو، اگر دیدگاه ما وسیع باشد، هیچ محدود به خشکه نیستیم، نقطه ارتباط هستیم، پل ارتباط هستیم و چهار راه آسیا هستیم و خداوند^(ج) به اندازه منابع طبیعی به ما

داده است که هیچ گوشه افغانستان محروم نمی ماند. از این جهت ارتباط نهایت مهم است و صلحی نیاوریم که افغانستان به انزوا برود.

امروز هزاران جوان افغان در کشورهای دیگر است و صدها هزار جوان افغان با یک ذهنیت جدید می آیند. هر روز من یک چیز جدید یاد می گیرم، از ابتکار جوانان افغانستان، از زنان افغان، از علما، از تمام مردم که موجب افتخار است. این کشور باید مهد اعتدال باشد، مهد وسطیت باشد، میراث ابو ریحان البیرونی، میراث مولانا، میراث خوشحال خان خټک، میراث علی شیر نوایی، فیض محمد کاتب وغیره میراث اعتدال است. تمام شعرای بزرگ ما، کلان ترین نمونه اعتدال هستند یا نیستند؟ فقهای ما. مشکل ما این است که ما تاریخ درخشان خود را نمی فهمیم، فکر می کردیم هر کس که دیروز در اکوپه خټک درس خواند، عالم تمام دنیا است. ما مهد علما بودیم، الفت (گل

پاچا) از کجا سر بلند کرد، محمود طرزی از کجا سر بلند کرد، کاتب از کجا سر بلند کرد؟ از مدرسه! و استاد دانش در قم درس خوانده است.

تمام این ضرورت وضاحت دارد که از نگاه تمدنی، افغانها از عقده برآیند، عقده تمدنی نباید داشته باشیم. از هیچ کس کم نیستیم و کلانترین قوت دنیا را که امپراتوری شوروی بود، شکست دادیم.

حال وقت این است که کمی هم ما فایده بگیریم. از برکت ما، اروپای شرقی و آلمان متحد شد.

حالا وقت این است که کمی هم ما ثمر بگیریم. چهل سال صبر کافی است.
پس سر ابعاد پل می آییم.

نقطه اول: ما ضرورت به یک توافق سیاسی داریم، توافق سیاسی بر اساس کدام هدف؟ بر اساس هدف مطلوبی که تا حال به شما تشریح کردم. اگر هدف واضح نباشد، چطور این کاروان را به مقصد می‌رسانیم و نقطه خوب چیست؟ هم جامعه بین‌المللی و هم منطقه، تمام‌شان به این هدف مطلوب موافقه کرده‌اند. اگر یک کشور حرف‌های دو جانبه می‌زند، در عمل همراه اش کار می‌کنیم.

اجماعی که بدست داریم، به دسته خراب نکنید. چه رقم خراب می‌شود. اگر ما از هدف مطلوب خود، خود ما پایان شویم. حالا بالای طالبان صدا می‌کنم که بیاید هدف مطلوب خود را تشریح کنید، این مذاکره است.

دوم: توافق بر آتش بس و نظارت بین‌المللی آتش بس.

خواهران و برادران!

اگر در چند هفته و چند روز آینده آتش بس اعلان شد،

حمایت از صلح به صورت اساسی بلند می‌رود یا نمی‌رود؟
نقطه کلیدی این است که آتش بس ضرورت ملی است و
طالب از آتش بس، ترس نداشته باشد و آتش بس نقطه
بعدی‌اش این است که نظارت به کار دارد.

از نگاه جمله‌بندی کلمه آتش بس بسیار آسان است، من از
جناب صالح صاحب قلباً تشکری می‌کنم که پیچیدگی‌ها را
به اندازه دقیق سنجیده اند که ضرورت فکری بسیار نیاز آن
است. در عمل باید چیزی باشد که نوع آتش بس و اگر
نباشد باز تمام دستاوردهای قوای دفاعی و امنیتی‌تان را از
دست بدهید، این دقت کار دارد. و من آماده هستم. نظارت
بین المللی از این خاطر که سلامت و ملامت باید از هم
تفکیک شوند.

سوم: توافق بر اصول حکومت صلح؛

ما حاضر هستیم، در چارچوب قانون اساسی یک حکومت

صلح ایجاد گردد و وظایف این را بر موافقه مشترک مان تعیین کرده می توانیم، اما ضرورت واضح است که مشارکت سیاسی در ایجاد یک حکومت صلح، انعکاس پیدا کند.

چهارم: حصول تضمین منطقه‌یی؛

این کلان‌ترین فرصت است، مخصوصاً در ترکیه که ما بتوانیم تصمیم منطقه‌ای را برای آینده افغانستان بگیریم و به بحث‌های دو جانبه از طرف ما نیاز دارد، هم بحث‌های چند جانبه، چون این تصمیم زمینه را فراهم می‌کند که از تطبیق آن نظارت شود.

موضوع بعدی، همراه منطقه و جامعه جهانی باید به یک نتیجه برسیم. خطر دهشت‌گری و خطر تروریسم چیست؟ آیا ما افغان‌ها را می‌گذارند که به تنهایی مبارزه کنیم یا این مبارزه مشترک است؟ از یک افغانستان آزاد، مستقل و آباد

در مبارزه با تروریسم چه می‌خواهیم؟

کدام کشور منطقه است که اتباع‌اش در تروریسم دخیل نیست؟! و در زندان‌های ما به سر نه می‌برند و همچنین بحث مواد مخدر، چهل نفر از بزرگترین قاچاقبران دنیا را جامعه بین‌المللی از ما درخواست کرد و لویه جرگه حکم‌رهایبی آنان را صادر نمود. اینها چه می‌کنند، چند تن این‌ها به نام طالب دستگیر شده بودند، اما در لیست طالبان بودند! جامعه بین‌المللی باید آینده همکاری با مواد مخدر را با جامعه افغانستان واضح سازد.

پنجم: به موافقتنامه که می‌رسیم، باید در لویه جرگه افغانستان مورد بحث قرار گیرد.

پیمان‌های دیگر را در گذشته افغانستان دیدیم. چون شکل مراجعه موجود نبود، مشروعیت ملت را نداشت. یک گفته

مشهور امیر دوست محمد خان است، وقتی به مکناتن تسلیم شد، به او گفت اهل حل و عقد را بخواه، ببین که باز به چه کسی رأی می دهند.

انواع مشروعیت و شکل مشروعیت وجود دارد، اما نقطه کلیدی لویه جرگه نهایت ضروری است، این پل اول است. تمام نهادهای افغانستان، خاصاً شورای عالی مصالحه ملی در این دخیل هستند، طرح‌های مختلف با هم یکجا می شوند. به یک مسیر واحد بدل می شود.

دیدید که بسته محتویات را بحث نکردم، در رابطه به عناوین صحبت کردم، چون از یک طرف بحث داخلی می خواهد و از طرف دیگر بحث همراه جامعه بین‌المللی و همچنان همراه طالب باید بحث شود.

نقطه دوم، ایجاد حکومت صلح است.

ما ویلی، د دې لپاره چې په افغانستان کې سوله راشي، موږ حاضر یوو چې د دې انتخابي حکومت موده لنډه کړو، دلیل مې څه دی؟ نن یو عظیم پروپاگند پیل شوی چې افغانستان کې یو څو نفره دي، مشر یې اشرف غني دی، دوی سوله نه غواړي، بلکې غواړي تر اخره خپله دوره پوره کړي. زه تاسې ټولو ته اعلان کوم، را دې شي موږ سره دې موافقه وکړي، که له ما ډارېږي چې رانه یې نشي گټلای، زه د دې وطن لپاره له میدانې وځم. په دې منطقه کې به زه دا ویاړ ولرم او لومړی جمهور رئیس به یم چې خدمت ته په قدرت ترجیح ورکوم. دویم موږ غواړو د دې حکومت اهداف، مطلوب اهداف وي چې مخکې مې درته تشریح کړل.

در اینجا یک کار را باید حکومت صلح انجام ندهد و آن مدیریت انتخابات است. ما آزادترین انتخابات روی زمین را می‌خواهیم و با ایجاد آتش بس، خطرات امنیتی ان شاء

الله تعالی بسیار کم می‌شود. نکته کلیدی تمرکز بالای این می‌شود که مشارکت مردم به وجود آید و خوبی قانون اساسی این است که هیچ‌کандید بدون اینکه به تمام اقوام افغانستان و مردم افغانستان مراجعه کند، انتخاب شده نه میتواند و این خود به خود وحدت ملی را تقویت می‌کند؛ اینکه چه کسی سهم داشته باشد، در این حکومت قابل بحث است باید بالایش بحث کنیم اما حالا در این خصوص تمرکز می‌کنم که چرا تاکید من و همکاران ما روی صلح است.

قوای پر افتخار امنیتی و دفاعی افغانستان همراه من به حیث سر قوماندان اعلی خود رفتار کرده اند. یک روز یک کسی شاهد است که یک امر سر قوماندان اعلی از طرف نیروهای امنیتی و دفاعی رد شده باشد؟

در کدام نقطه افغانستان که من نرفتیم با کدام صف و کدام قدمه نیروهای امنیتی و دفاعی افغانستان که من مصافحه نکرده‌ام. از سرباز، بریدمل، افسر و ساتنمن تمام از این‌ها و

همچنان این را از نگاه تاریخی خدمت‌تان عرض می‌کنم در تاریخ بجز احمد شاه بابا و نادرخان که جنرال بودند، رهبران سلطنت شهزاده بودند.

آیا کودتای جنرال عبدالقادر، همکاران‌شان و افسران نظامی بی‌نظیر نبودند که در ظرف یک هفته قدرت را به کمیته مرکزی حز خویش دادند.

اینجا یک فرهنگ عظیم مشروعیت مرکز وجود دارد که دو نیم هزار سال سابقه دارد، اگر مشروعیت سر قوماندان اعلی را گرفتید، قوای دفاعی و امنیتی تان از چه کسی اطاعت خواهد کرد؟

دا خو واضح خبره ده، که امنیتی او دفاعی قواوې مو نه وي، اوربند په څه بدلېږي؟! یو کس به له بل سره اخته وي. یو ټکی چې زه یې په واضح توګه درته وایم دا دی، هر

څوک که دا محاسبه کوي چې د افغانستان ملي پوځونه به د ډاکټر نجيب د دوران په څېر تفرقي ته ولاړ شي، بيا دې فکر وکړي! دا خلک ملي وحدت لري، ملي انسجام لري او په خپل مشرتابه باورمند دي.

ولسمشرمو، لومړی معاون يې، دويم معاون يې، دفاع وزير، داخله وزير، د ملي امنيت رئيس د ملي امنيت شورا دا ټول ملکي دي. دا واضح ده چې دا مملکت يو خاص فرهنگ لري.

انقطاع در قومانده نهايت خطرناک است و پيام ما برای قواى امنيتى و دفاعى ما اين است که به سرنوشت شان معامله نمى شود.

د دوى وينيې ته مور په قدر گورو او سر کال به ان شاء الله و تعالى تاسې په څو اونيو کې شاهد و اوسئ چې په لومړي قدم کې د دوى د شهيدانو کورنيو ته په کابل، کندهار او له

هغه وروسته نورو ټولو بنارونو کې مسکن ورکول کېږي او د دوی عزت به ساتل کېږي.

دوم: برای اداره ملکی از ولسوالی تا ریاست جمهوری یک سیستم واضح وجود دارد و یا ندارد؟ اینکه ما بین خود شکایت داریم، اصلاحات می خواهیم، حرف دیگری است. اینجا یک دولت داری به وجود آمده، تنها مقداری کاغذ روزانه را ببینید که برای من میاید اگر رئیس جمهور، معاونین اش، اعضای کابینه، والیان و ولسوالان صلاحیت شان از نگاه قانونی واضح نباشد، چگونه امور را به پیش خواهند برد؟

ما یک کلمه داشتیم در گذشته آن را "پادشاه گردشی" می گفتند. در همان حالات، چور به میان می آمد. ضرورت واضح است که تداوم نظام وجود داشته باشد این به معنای

تداوم اشخاص نیست. تداوم نظام است که به صورت اساسی باید وجود داشته باشد.

سوم: پروژه‌های اقتصادی بزرگ‌تان را چطور به ثمر می‌رسانید؟

په کمال خان بند ټول نازېږي، ان شاءالله تعالی تاسې به وگورئ چې د (۴۸) بندونو کارونه به پای ته رسېږي او یا به پیلېږي. که موږ د افغانستان د اوبو مدیریت ونه کړو، وچکالي راځي. ایا زموږ مسئولیت دا دی، دا چې سوله کوو د خپلو اوبو مدیریت پرېږدو او ځان غلی ونیسوو؟ که باران وشو بڼه، کله نور څه زموږ مسئولیت نه دی؟

چهارم: تعهدات ما همراه جامعه بین‌المللی نقطه دیگر اقتصاد کشور است.

د طالبانو په دوران کې د افغانستان صادرات په کال کې (۱۰) میلیونه ډالره وو. تاسې خویندې او وروڼه ما ته یو مثال وښیئ چې دوی پخپلو پېنځو کالو کې څه اباد کړل؟

کومه آبادي وه؟ د دلکشا جومات چې طالبانو پیل کړی و، ما تکمیل کړ. زه له خپلو همکارانو سره دا ویاړ لرم چې (۱۰۰۰) جوماتونه مې نوي جوړ کړي، طالبانو څو جوړ کړي؟ د دوی پنځه کاله، زموږ له پنځو کلونو سره پرتله کړئ! سر کال به ان شاء الله تعالی د افغانستان صادرات (۲) میلیارده ډالرو ته ورسېږي.

خواهران و برادران!

قسمت عمده سرمایه در افغانستان، سرمایه تاجر است. اگر آنان فضا را مساعد نبینند در چهار روز پرواز می کنند. بخش صنعتی و بخش که در ساختمان است سرمایه ثابت می باشد و دیگر همه اش متحرک است.

در اینجا خواهش من از تمام جامعه افغانستان این است که از حالت ابهام و ناامیدی برآیند، حکومت دارید و حکومت را فعال کنیم. این کار دیگران نیست، ثروتان را خودتان

مهيار كنيډ.

اما مهم ترين مسئله برآي ما اين است كه مردم افغانستان كه خانه و كاشانه خود را به صد زحمت و به هزار قرباني ساخته اند، پس در فكر حركت و مهاجرت از اين كشور نشوند. اميد ما اين است كه با استقرار صلح پايدار چهار ميليون انسان ما را كه در كشورهاي خارج هستند، پس بياوريم.

خطر، مهاجرت يك ميليون افغان است و يا خير؟! حد اقل به اروپا؟ جامعه اروپا بايد واضح درك كند كه خطر چيست؟

در داخل ميليون ها انسان بيجا شده مي تواند و انقطاع موجب نا آرامي مي شود. امروز ما در عصر ديجيتال سازي در بحث ها واضح هستيم. بحث هاي مسووليت انتقال، اين

را از طرف مردم ما کسی درک نمی کند. هر طرح را مردم فکر می کنند که این زور است، امر است و حکم است. ما مسوولیت ملی داریم و مردم ما باید به فکر آرام کارهای خود را انجام بدهند، تا انقطاع نیاید.

از این خاطر قانون اساسی و میکانیزم‌های تطبیق حاکمیت در دوره این حکومت صلح ضروریست و این موجب می شود که اعتبار طالب را سر آینده بیاوریم.

ما باید یک نظم و نظام را به آنها (طالبان) انتقال بدهیم. در مشارکت‌شان این را نمی گویم که حکومت اما شیوه نظم، حکومت‌داری و شیوه مدیریت را که بین آنها شامل گردد، منظور ما است.

همچنان برنامه‌های حکومت‌داری باید توسعه پیدا کند نه اینکه تقلیل یابد. هشت برنامه ملی در چند ماه آینده تکمیل می شود.

بله خبره د امنیت ده. که تداوم نه وي د سولې حکومت په دوران کې به نا امنی ډېره لوړه شي. السلوادور هېواد ته وگورئ، گواتيمالا ته وگورئ، نورو ځايونو ته وگورئ، حتی جنوبي افريقا ته وگورئ چې له خپل ټول نظم سره په کې نا امنی زياته شوه.

بل تاسې پوهېږئ چې ټولو نړيوالو ترهگرو ډلو افغانستان هدف نيولی دی. داعش ته وگورئ، څلور کاله مخکې يې اعلان وکړ چې سوريې ته مه ځئ، عراق ته مه ځئ، افغانستان ته لاړ شئ، ځکه د دوی په فلسفه کې د آخر زمان جنگ له افغانستانه شروع کېږي او په سوريه کې ختمېږي. دلته موږ ته دقت په کار دی چې بېرته واقعاً خپل افغاني کلتور او خپلې اسلامي عنعنې ته -چې مساوات دی، عدالت دی- او خاصاً د يو بل منل دي، هغو ته لاړ شو او دا بې له دې چې نظم نه وي، نه کېږي. دا دوره څه وخت پای ته رسېږي؟ له ټاکنو سره!

انتخابات نقطه کلیدی پایان این دوره باید باشد. من و معاون صاحبان به این نظر هستیم که هر چه این دوره کوتاه‌تر باشد، بهتر است.

دلیل‌اش چیست؟ بدون رای و انتخابات، تضادها زیادتر شده می‌رود. تعهد تمام ما از خاطر این نیست که خدای ناکرده از مسوولیت شانه خالی می‌کنیم، بلکه بالای این است که عبور از این دوره، یک قسمت تلاطم است که روزانه در اعمال بعضی از افراد می‌بینید. یک نفر در شورای ملی ندارد، اما آمده اعلان می‌کند که یک جهت سیاسی هستیم و همراه طالبان مستقیم مذاکره می‌کنیم، خوب! مذاکره تان چیست، غیر از خط تسلیمی؟!

خوب همان سه کلمه طالبان را به یاد داشته باشید یا بیعت می‌کنید، یا معیت می‌کنید و یا تسلیمی می‌دهید. میدان را وسیع‌تر بسازید، این یک گفتمان ملی است.

اما این تلاطم‌ها قابل مدیریت است و دیدید نظام‌تان آزادی بیان را قبول کرده ما خود را به خطر نمی‌بنیم که هر نظریه را سانسور کنیم.

کشور آزاد است، بیاید اگر کسی را قناعت دادید اهداف مطلوب‌تان را از راه مردم ایجاد کنید، باز هزار دفعه اما در مرحله دوم خطرات واقعاً جدی است.

حالا مرحله عبور است. در مرحله عبور اینجا من به حیث یک فرد و به حیث یک هموطن‌تان نظریات خود را همراهتان شریک می‌سازم.

قانون اساسی افغانستان به آسانی به وجود نیامده است. یک کتاب بسیار خوب را یک پروفیسور امریکایی که نامش فیض احمد است، نوشته کرده بنام "عروج افغانستان" و در همین روزها در پشتو هم ترجمه شده است.

این دوره قانون‌گذاری امان‌الله خان را، قانون اساسی اول افغانستان را به شکل بسیار بارز و واقعاً مبتکرانه تفسیر کرده است.

در زمانی که اول ما صاحب قانون اساسی خود شدیم. تنها مملکت مستقل در تمام جهان اسلام بودیم، ایران در حالت تقسیم شده، ترکیه در حال جنگ داخلی بود و جنگ آزادی عربستان سعودی که هنوز خود عربستان سعودی نبود و تمام بقیه جهان اسلام مستعمره بود.

خصوصیت دوم قانون اساسی ما چه بود؟ یک متخصص بین‌المللی در آن حضور نداشت. متخصص بین‌المللی اروپایی آمریکایی و غربی را می‌گویم. خاصیت دیگرش چه بود؟

کلان‌ترین علمای دین از افغانستان، از هندوستان و از امپراتوری عثمانی باهم دست دادن و کمیته ایجاد قانون

اساسی را به وجود آوردند. زیر هر ماده قانون اساسی را مولوی صاحب عبدالواسع یکی از بزرگترین علمای امضاء کرده.

مولوی صاحب عبدالواسع تمام شریعت را در یک هزار و یک صد و چند ماده به دو جلد خلص کرد نامش را تمسک القضاة گذاشت. این رقم کتاب در تمام منطقه بی نظیر است اینها قانون اساسی را آوردن و پایان هر ماده مولوی صاحب عبدالواسع امضاء کرده که مطابق به قرآن و شریعت محمدی است. از آن روز تا امروز تمام قوانین اساسی ما اساسش دین مبین اسلام است.

که دوی بحث ته راخی باید پوه شي چې دلته یوه واضح سابقه موجوده وه.

سیستم قضایی و عدلی ما از زمان امیر شیرعلی خان و شروع

نخست‌اش از زمان دوست محمد خان است بعد از آن یک سلسله خوب و وسیع است.

یعنی سلسله را باید بفهمیم که افغانستان نه تنها قانون اساسی اسلامی داشته بلکه پیش قدم بودیم در دنیایی اسلام و منطق بسیار خاص خود را داشته و این هم از سوی لویه جرگه تصویب شد.

قانون اساسی هشتاد فیصدش تعدیل شده می‌تواند بیست فیصدش که تعدیل شده نمی‌تواند دو چیز است. یک، ماهیت نظام است، ماهیت اسلامی. دوم، حقوق بنیادی افراد است. این که در حکومت چه رقم تغییر بیاوریم، به مردم افغانستان تعلق دارد اینکه شکل اداره را چه رقم تغییر می‌دهند. اما نقطه کلیدی به تداوم و تغییر در مابین خود باشیم و نوع تعدیل قانون اساسی باید به اساس فرمایش

قانون اساسی صورت بگیرد، قانون اساسی از بیرون کنار گذاشته شده نمی‌تواند.

څوک د دې صلاحیت لري چې موږ ته ووايي اساسي قانون مویوې خوا ته کړئ یا دا وکړئ او هغه وکړئ؟ که له ما امضا غواړي، زه دا رقم سند نه امضا کوم، ما ته مې ژوند اهمیت نه لري، ما ته (۲۰۰) کاله بعد د افغانانو قضاوت مهم دی.

نقطه دوم باز هم به حیث یک فرد که زندگی خود را وقف افغانستان کرد، این است که این جامعه ضرورت به یک پیمان سیاسی دارد. بدون یک پیمان سیاسی به ثبات رسیده نمی‌توانید و دست همسایه‌ها از کشور تان کوتاه نمی‌شود. از آن خاطر باید تمام سیاسیون افغانستان از فرصت که در دوران حکومت صلح ایجاد می‌شود با هم بنشینند و در مورد یک میثاق سیاسی به یک نتیجه برسید که

برنده، تمام حکومت را بدست گرفته نمی تواند. باید بالای یک مشارکت سرتاسری ملی فکر کنیم و این ضرورت تعدیل قانون اساسی را ندارد و یک میثاق ملی می خواهد.

مهم ترین نمونه این را اگر می خواهید فنلند است. فنلند بعد از جنگ اول جهانی، جنگ بسیار سخت داخلی را سپری کرد. کسانی که بدست راست مشهور شده بودند و یا به حرکت دست راستی، کمونیست ها را شکست دادند اما این ها یک اقدام بسیار بزرگ کردند. مغلوبین را آوردند به حکومت و اینها به یک پیمان اجتماعی رسیدند و پیمان سیاسی آن چه بود؟

مغلوبین چپی حقوق شهروندی خاصاً حقوق اقتصادی و کارگران را تاکید کردند دست راستی ها سر ایجاد ثروت کار کردند. نتیجه اش این بود که فنلند هم مردم سالار شد، هم ثروتمند و از آن روز تا حالا فنلند حکومت های ائتلافی

دارد.

راه های مختلف وجود دارد اما یک میثاق و پیمان سیاسی فکر منسجم کار دارد و باید به صورت اساسی سرش فکر شود که منابع سرشار ما و مخصوصاً فرصت‌های که نسل جوان و زنان افغانستان دارد همه این‌ها چه رقم ایجاد می‌شود.

نقطه سومش ادغام مجدد مهاجرین و بیجا شده‌گان است. زه د داوود خان په اخر کال کې له بي بي گلې سره يو ځای امریکا ته د دوکتورا لپاره لارم، هغه وخت کې ۹۹ فیصده افغانان په افغانستان کې وو، خو نن یوه لویه دیاسپورا لری او دا دیاسپورا تاسې یوې خوا ته نه شی پرېښودی. د جناب صالح صاحب مننه چې له دیاسپورا سره له نږدې کار کوي، یو میلیون په اروپا، امریکا، کاناډا او استرالیا کې دي، د دوی مخصوصاً درېیم نسل له افغانستان سره خاصه علاقه لري، مگر که تاسې یې ونه پالئ، بیا ځي خارجیان کېږي.

در تمام فاجعه‌های افغانستان، دو صد و چهل میلیارد دالر در بین سال ۱۹۷۸ و ۲۰۰۲ نقص دیدیم اما ایجاد سرمایه بشری که با "دیاسپورا" آمده از چند صد میلیارد دالر بیشتر است به شرط که ما عقل داشته باشیم. آیرلند را اینها به پا ایستاد کرده، چین را اینها به پا ایستاد کرده، هندوستان را به آن بزرگی‌اش و ایران را. پیش از تعزیرات نو رئیس جمهور محترم ایران مرا گفت که زیاده‌ترین ایجاد کار در ایران از طرف "دیاسپورا" ایران در امریکا صورت می‌گرفت، این یک سرمایه بسیار بزرگ است.

و دوم آیا فکر می‌کنید که ثبات در افغانستان بدون حل مسئله مهاجرین ما به ایران و پاکستان صورت گرفته می‌تواند؟

خوب همیشه خودشان یک کار می‌کند در پاکستان، باز برای شما می‌گویند که منبع این کار مهاجر است!! آن هم

مهاجر بیچاره! ضرورت واضح است و این پس به چه تعلق می‌گیرد. ثروت افغانستان را باید ایجاد کنید و مدیریت کنید.

سوم بیجاشده‌گان داخلی را فراموش نکنید. نقطه چهارم امنیت است مسئله امنیتی ما دقت می‌خواهد.

باید په واضح توگه یوې نتیجې ته ورسېږو، جنگ چې ودرېږي، وده راځي، اما د نا امنۍ خطرات په دې ساحه او منطقه کې کافي ډېر دي، دلته دې څوک په ساده فکرونو نه راځي چې که سبا سوله راغله سولې سره امنیت راځي، دا کار او وخت غواړي.

همه باید بدانیم که کلان‌ترین عامل امنیت مشارکت سیاسی است. کلان‌ترین عامل امنیت در آینده هم‌پذیری است،

کلان‌ترین عامل امنیت در آینده ایجاد فرصت برای فقیرترین اقشار جامعه است، مهم‌ترین عامل امنیت کارایی برای جوانان ما است و توجه برای زنان کشور است.

اگر این عوامل امنیت یعنی تعریف امنیت از امنیت فزایی به امنیت اجتماعی بدل شود. یک جامعه خود را زمانی مصئون می‌داند که بتواند خود را ببیند که فرصت دارد و ایجاد فرصت طرح و فکر می‌خواهد. چیزی را که ما می‌خواهیم به جای بگذاریم یک مسیر است که تعقیب شود، خواهران و برادران! در اینجا ثروت طبیعی افغانستان مدیریت کار دارد.

د افغانستان پانگه د افغان ولس لپاره ده، باید د افغانستان د خیر لپاره مدیریت شي. قوه بشری ما کلان‌ترین حرف ما است و اولویت‌های انکشافی مخصوصاً خوشبختی افغانستان این است که غریب‌ترین ولایت‌های مان در جمله

ثروتمندترین ولایت‌های مان است از نگاه منابع طبیعی اما این منابع طبیعی را بدون ایجاد ظرفیت‌های قرن ۲۱ استفاده کرده نمی‌توانید. هم فرصت و هم چالش بنیادی اقتصادی افغانستان این است که باید انقلاب صنعتی اول را که ترانسپورت بود، انقلاب صنعتی دوم را که ذوب آهن و برق بود، انقلاب صنعتی سوم را که انترنیت بود و انقلاب چهارم که دیجیتالی سازی و ماشین‌های هوشمند است، همزمان باید سرش فکر کنیم. اگر دوباره به دنبال این برویم که همه چیز آماده است، چند لقمه از خارج برای تان می‌آید، کمک خارجی راه حل نیست، امید است که واضح شده باشد که چهار چوب‌بندی را که ما ایجاد کردیم هم مسیرش واضح است، هم قابل پیمایش است و هم قابل غنی‌سازی است.

ضرورت روز چیست؟ در ترکیه به یک آواز برویم با انسجام برویم، در ترکیه وقت این است که ما و دنیا به یک توافق

نو برسیم، تنها توافق ما با طالبان مطرح نیست، توافق ما با دنیا و منطقه مطرح است. اگر همکاری‌های ما می‌خواهند که ترکیه واقعاً یک نقطه عطف باشد باید پیام‌های بسیار واضح را همه داشته باشیم.

دایی د امید برخه

این پلان الف است اما وضعیت با کشت و کشتار که دوام دارد، هوشیاری و تمرکز می‌خواهد. ما باید لحظه غافل‌گیر نشویم و اگر خدای ناکرده طالبان این فرصت طلایی را از دست دادند، ملت افغانستان باید دوباره تصمیم بگیرند در آن حالت خواستن لویه جرگه ضرور است. امید است که در اینجا برای‌تان وضاحت داده باشم که مفکوره‌های حکومت‌های موقت بی‌ثباتی می‌آورند. کس حق رای گرفتن و انتخاب شدن را از کس نگیرد.

بیا هم د زړه له کومې مننه کوم چې ماته مو فرصت راکړ،

هيله او غوښتنه مې دا ده چې په دا راتلونکو لس ورځو کې
ټول يو ملي بحث کې برخه واخلي او نظريات راسره شريک
کړئ.

تل دې وي افغانستان

يشه سين افغانستان

زنده باد افغانستان

یاد دابستونه

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....